

zaciju i izgradnju sistema marksističkog obrazovanja i idejno-političkog osposobljavanja radnih ljudi, omladine i građana. Marksističko obrazovanje i idejno-političko osposobljavanje neodvojivi su dio revolucionarne akcije Saveza komunista i integralni dio samoupravljanja kao klasne borbe i organizovane aktivnosti. U programu Saveza komunista se kaže: »Jugoslavenski komunisti rukovodili su se revolucionarnom akcijom radnih masa, razvijajući njihovu socijalističku društvenu svijest, komunisti će i dalje ostati avangardna snaga socijalističkog kretanja u našoj stvarnosti, provjeravajući u praksi pravilnost svoje politike i svoje akcije, proučavajući rezultate te prakse, koji uvijek neizbježno sadrže i element nepredviđenog, pa prema tome i stihijskog. Komunisti će u savlađivanju negativne stihije postizati utoliko veće uspjehe ukoliko se u svojoj praktičnoj djelatnosti budu više oslanjali na proučavanje socijalističke teorije i prakse na svim područjima gdje se razvija borba za socijalizam, ukoliko se više budu pridržavali naučnih tekovina napredne društvene misli u cjelini i ukoliko više budu doprinisili njenom daljem razvijanju.«¹

Kao što znamo, Savez komunista je u svom razvoju, a i u sadašnjem periodu, ostvarujući kontinuitet revolucije, uvijek posvećivao i posvećuje značajnu pažnju marksističkom obrazovanju i idejno-političkom osposobljavanju. Danas teorijski i idejno-obrazovni rad ulazi u osnovne pretpostavke za ostvarivanje vodeće uloge Saveza komunista i za razvoj samoupravnog društva u cjelini. jer, osnovne organizacije su osnovni politički subjekti i inicijatori marksističkog obrazovanja i idejno-političkog osposobljavanja, to je i lična potreba i društvena obaveza samih članova Saveza komunista. Član Saveza komunista mora nastojati da bude komunista u Marksovom smislu, to jest, mora da bude praktično najodlučniji i da teorijski i idejno prednjači pred ostalim udruženim proizvođačima.

Naše iskustvo u revoluciji i izgradnji novih socijalističkih odnosa na osnovama samoupravljanja potvrdilo je da se stvaralačko povezivanje marksističke teorije i revolucionarne akcije Saveza komunista javlja kao bitna pretpostavka daljeg razvoja socijalizma. I ukoliko je idejno-političko osposobljavanje u Savezu komunista i u društvu uopšte bilo razvijenije, utoliko je kritika slabosti u društvu bila otvorenija i akcija Saveza komunista uspješnija.

Proces idejnog i teorijskog rada može se povezati s Lenjinovom formulacijom o tome kako teče proces saznanja: od živog posmatranja ka apstraktnom mišljenju i od ovog ka praksi, to je dijalektički put saznanja istine, saznanja objektivne stvarnosti. Priroda marksističkog obrazovanja i idejno-političkog osposobljavanja dozvoljava da se na dijalektičkom putu saznanja može poći od prakse ka apstraktnom mišljenju, pa onda opet ka praksi, s obzirom na to da naš radni čovjek ima svoju tačku u samoupravnoj praksi od koje se ne može odvojiti ni na radnom mjestu ni u mjestu stanovanja, osjećajući je kao problem i zadatak: tako, kad problem i zadatak misaono shvati, on se opet vraća samoupravljanju i njegovim zadacima, ali sad u formi osmišljene prakse. Govoreći na otvaranju političke škole SKJ »Josip Broz Tito« u Kumrovcu, Kardelj, između ostalog, kaže: »Marksističko obrazovanje u ovoj i drugim političkim školama Saveza komunista, i u našem društvu uopšte, ne treba da bude svedeno samo na to da komunistima daje hrpu knjiškog znanja i citata. Poznavanje klasične literature stvaralaca marksizma i lenjinizma neophodan je uslov marksističkog obrazovanja. Ali, marksističko obrazovanje istovremeno treba da na takav način povezuje teoriju sa praksom i marksističku nauku sa cjelokupnim znanjem koje će osposobljavati komunistu za borbu sposobnog da samostalno i smjelo, da upotrijebim Lenjinove riječi, istražuje i krči puteve do najviših planinskih visova, to jest da bude sposoban da samostalno povezuje teoriju i praksu, društvenu kritiku sa društvenom stvaralačkom akcijom. Osjećaj odgovornosti za cjelinu revolucionarnog pokreta sa pojedinačnom inicijativom, revolucionarnu viziju sa realnom ocjenom odnosa između socijalističkih i drugih unutrašnjih i spoljnih društvenih snaga koje se pojavljuju kao faktor našeg društvenog i političkog razvoja.«

Djelovanje Saveza komunista vrlo je složeno i zahtjeva visok stepen revolucionarne idejne izgrađenosti i odgovornosti. Jer, samoupravljanje se razvija na tlu realnih društveno-političkih proturječnosti i sukoba interesa različitih društvenih grupa. Još uvijek su prisutni politički refleksi, pasivna rezistencija i slično. Savez komunista mora da se bori za dominaciju svakodnevnog, budućeg i istorijskog interesa radničke klase, pri čemu mu kao metodološko uputstvo za akciju služi marksizam. Revolucionarno marksističko obrazovanje radničke klase stoga je životni element samoupravljanja kao oblika i suštine diktature proletarijata. Savez komunista je prisutan u ukupnoj djelatnosti radničke klase i udruženih proizvođača, a socijalističko samoupravljanje jedino može biti djelo revolucionarnog masovnog pokreta, u kojem Savez komunista teorijski prednjači i praktično je najodlučniji.

NAPOMENE:

¹ G. V. Plehanov, Sabrana djela, »Kultura«, Beograd 1968. str. 25 i 26.

² Manifest komunističke partije, BIGZ, str. 33.

³ Referat i završna riječ predsjednika Tita, Izdavački centar »Komuniste«, Beograd 1978. str. 76.

⁴ Uvodno izlaganje povodom otvaranja političke škole SKJ »Josip Broz Tito« u Kumrovcu, novembra 1975.

⁵ Program SKJ, Izdavački centar »Komuniste«, Beograd 1976. str. 230.

NOVE KNJIGE

MIRKO TOMASOVIĆ: »PREPJEVI IZ ROMANSKE LIRIKE«, »Čakavski sabor«, Split 1979.
Piše: Zdravko Krstanović

Prevodioci su uglavnom tihi, gotovo neprimjetni neimari koji ponajčešće ostaju na marginama književne javnosti, mada njihov udio u književnosti nikako nije marginalan. Prevodilački je čin izrazito dinamičan i kreativan, a ne pasivan i mehanički, kao što bi se moglo učiniti. Zahvaljujući prevashodno prevodilaštvu, pojedine literature funkcionišu u univerzalnom kontekstu, učestvujući u uzajamnim dijalozima što sveudilj teku. Može se, štoviše, ustvrditi da se književni tekst prevodom, na izvjestan način, iznova rađa, počinje svoj drugi život, mijenjajući, u većem ili manjem stepenu, i sliku kulturnog podneblja kojem se obraća. Prevedena djela postaju, dakle, nezamjenjiv dio sredine koja ih preuzima, igrajući u njoj značajnu ulogu, kadšto i vidniju od djela pisanih na »domaćem« jeziku.

A da je prevodenje istovremeno i suočavanje s vlastitom književnom baštinom, pokazuje nedvosmisleno i nova knjiga prepjeva Mirka Tomasovića, koja pruža neuporedivo više nego što bi se, po njenom nepretencioznom naslovu, možda dalo zaključiti. Tomasović, naime, ovom izboru svojih prevedenih tekstova (neke, staroitalijanske preveo je zajedno s Tonkom Maroevićem) podastire specifičnu, antologijsku sliku romanskog pjesništva. Kad znamo da ovo pjesništvo nije mimoišlo nijedno temeljno gibanje svekolike evropske poezije, možemo istaći da je u Tomasovićevoj knjizi predstavljena, zapravo, evropska lirika od srednjeg vijeka do modernih vremena. Izostali su, dabome, mnogi, pa i centralni, pjesnici, ne samo ostalih, nego i romanskih jezičkih područja, ali to nam ne smeta da u ovoj knjizi sagledamo suštinske vidove evropske pjesničke riječi. Prevodilac je, razumije se, mogao ponuditi znatno širi dijapazon imena, no on se hotimice ograničio na ona imena i one poetske zone koji dosad nisu bili u žiži zanimanja ostalih prevodilaca. Njegov je prevodilački rad sistematičan i selektivan, usmjeren na uklanjanje postojećih praznina. Srećna je okolnost što Tomasović proučava odnos hrvatske i romanskih književnosti, te je polje njegovog naučnokritičkog interesovanja u skladu s prevodilačkim. Prevodeći starije pjesnike, određena uporišta pronašao je u hrvatskoj književnoj riznici, pokazavši da određeni jezički fond, koji je za standardni jezik uglavnom irelevantan, može biti i te kako djelotvoran u književnom jeziku. Starija je hrvatska poezija, tokom vijekova, izgradila moćan i razvijen artifičijelni instrumentarijum, koji Tomasović koristi u svojim prevedenim tekstovima, vaspostavljajući ne samo čar jezičke patine, nego i osobit poetski fluid. Prevodeći, pak, djela moderniteta, pribjegao je drugojačijim rješenjima.

Stroge stručne analize mogle bi otkriti i vrednovati mnogolike odnose između originala i ovih prepjeva i ispitati prevodičeve postupke. Mi samo možemo, bez ustručavanja, kazati da nam je Tomasović podario bisernu pjesničku knjigu. U njoj odjekuje i čisti pjev trubadura, i kristalni Petrarkin stih, i tamni akord simbolizma, i disonantni glas moderniteta. Čitaocu koji se prvi put susreće s Tomasovićevim prepjevima, izuzetno će otkriće biti moderna portugalska poezija. Tekstovi Herberta Helderera, primjerice, mogli bi se uvrstiti i u najrigoroznije izbore evropskog pjesničkog moderniteta. Kao i pjesme što ih je napisao Fernando Pessoa, rodonačelnik modernog portugalskog pjesništva, i pjesme još nekih autora.

Pred nama je, dakle, knjiga nesvakadašnjih kvaliteta.

BILJANA JOVANOVIĆ: »PADA AVALA«, »Prosveta«, Beograd 1979.
Piše: Vojislav Sekelj

Roman *Pada Avala* Biljane Jovanović, svojom osnovnom intencijom, krši uvriježenost o našem poimanju umjetničkog štiva kao pukog ugođaja i inaugurira svijest kao estetsku podlogu, unutar koje se ima aktivnom posrednošću čitaočevog intelekta uspostaviti sinteza između osjetilnosti i spoznaje, a u ovom slučaju na razini sukoba konformističko-klasne opterećenosti čovjeka samim sobom i, u još većem stepenu, drugim. Okosnicu romana *Pada Avala* zgnusnuto možemo iskazati: »*pakao to su drugi*«, što Biljana Jovanović transformiše u: nisam posve sigurna u postojanje vlastitog Ja, ali da u meni postoje drugi, to je izvjesno. Protiv te izvjesnosti koja utemeljuje razne norme, kodekse i regulira odnose ponašanja, protagonista romana Jelena Belovuk se buni, protiv te nužnosti drugoga u njoj, i